

Galleriet, Sundsvalls museum

Elana Katz

"Facts of Violence"

Performance, objekt, videoinstallationer.

Utställningen pågår 19 oktober–5 januari.

Bortträngda minnen pockar på

Elana Katz på Sundsvalls museum

Som ett led i en internationell satsning visar Sundsvalls museum videoverk av performancekonstnären Elana Katz från Berlin. Utställningen innehåller filmade performance och handlar om psykologiska trauman kopplade till raderad historia, bland annat den judiska erfarenheten i Östeuropa under andra världskriget.

Utställningen är omfattande, omtumlande och tung. Elana Katz undersöker hur minnet arbetar, både individuellt och kollektivt, samt människans förmåga att stänga av – dissociera – traumatiska minnen. Det som gör henne intressant som performancekonstnär är att hennes verk, utöver att provocera, frågar vad det är att vara människa, vad vi gör med varandra och med vilken rätt. Hon har judisk bakgrund och anhöriga som drabbades av förintelsen.

Videoinstallationen *Running on empty*, 2017, (på svenska ungefär *Köra på tomgång*), visar på dubbla skärmar hur artisten springer samma väg som gasvagnen körde i Belgrad, Serbien, under andra världskriget. Gasvagnen var en mobil gaskammare; en lastbil i vilken nazisterna gasade ihjäl människor. I Belgrad 1942 användes den främst för att döda kvinnor och barn. Elana Katz har tagit reda på vilken väg den körde och springer den 15 kilometer långa sträckan utrustad med elektronik och mikrofoner som tar upp andetag och ljud från kroppen. De inspelade kroppsljuden utgör filmens ljudspår. För att chocka kroppen så mycket som möjligt var hon helt otränad. Tre filmkameror följer henne, ingen publik.

En annan performance, som utfördes på Gallery Kwadrat i Berlin tidigare i år, har titeln *V. A work on violence void and the space between* (Ett arbete om våld, tomrum och mellanrum), och redovisas i utställningen med objekt och video. På en vägg hänger tre kuddar. Här finns också ett strykjärn. Videon som rullar intill visar hur konstnären ställer det heta strykjärnet på en kudde och placerar sig själv i anslutning till kudden så att underlivet kommer i närheten av hettan. Hon tvingar sig att vara kvar samtidigt som hettan sprider sig. Det hela upprepas på nästa kudde och nästa, men med olika placeringar av kropp och strykjärn. Handlingen kommenterar sexuellt våld och gestaltar samtidigt det upprepningstvång en traumatisk upplevelse kan föra med sig.

Lying with my partner är en filmad performance som utfördes 2017 i Bukarest i Rumänien. Där ligger Elana Katz på golvet tillsammans med två gravstenar som kommer från en gravplats för tyska offer för krig och tyranni i Berlin. Hon hittade gravstenarna på begravningsplatsens soptipp. De tillhör tyskar som dött under andra världskriget och varit soldater, poliser, SS-personal, krigsfångar eller civila. Gravstenarna hade slängts för att de skulle förstöras och ersättas med nya. Elana Katz uppmanades att lämna tillbaka dem men behöll två och de ligger på golvet i utställningen.

VOLYM

I sin performance ligger hon, som själv är judinna, med förövarnas gravstenar, i ett försök att förmänskliga dem. Idén väcker associationer till den judiska filosofen Hanna Arendt och hennes nära relation till sin lärare, filosofen Martin Heidegger, professor i Freiburg och medlem i Nationalsocialistiska tyska arbetarepartiet (NSDAP) fram till Tysklands fall 1945.

Totalt visas fyra videoverk i utställningen. Ytterligare en performance redovisas med bild och text. På vernissagedagen utförde Elana Katz också en interaktiv performance i Kulturmagasinet. Den började med att hon låg på ett tyg som bretts ut på golvet. Till huvudkudde hade hon ett isblock. Det fanns plats för en till person bredvid henne. En skylt med texten *Come lie with me* uppmanade publiken att komma och lägga sig bredvid henne. Det dröjde en stund innan någon gjorde det.

Elana Katz kommer från USA och är utbildad på Parsons School of Design i New York och Universität der Kunste i Berlin. Sedan 2008 bor hon i Berlin.

Text och foto: Karin Kamsby

Fotnot: Under hösten 2019 och vintern 2020 visar Sundsvalls museum konst av konstnärer med rötter i ett land men som i dag verkar på en annan plats. Elana Katz (19/10–5/1 2020) ar född och uppväxt i USA (New York), har sina rötter i Rumänien och verkar i Tyskland (Berlin). Aldin Popaja (9/11–9/2 2020) kommer från forna Jugoslavien, men bor och verkar i Tjeckien (Prag). Trinidad Carrillo (våren 2020) kommer från Peru, men bor i Sverige (Göteborg). Karin Laaja (19/10–5/1 2020) kommer från Finland, men bor och verkar i Sverige (Umeå).

Volym 2019-11-12